DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

11. november 2004*

I sag C-216/02,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF,

indgivet af Verwaltungsgerichtshof (Østrig) ved afgørelse af 23. maj 2002, indgået til Domstolen den 12. juni 2002, i sagen:

Österreichischer Zuchtverband für Ponys, Kleinpferde und Spezialrassen

mod

Burgenländische Landesregierung,

procesdeltager:

Österreichischer Shetlandponyzuchtverband,

* Processprog: tysk.

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann, og dommerne A. Rosas (refererende dommer) og R. Silva de Lapuerta,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: ekspeditionssekretær M.-F. Contet,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 4. december 2003,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Österreichischer Zuchtverband für Ponys, Kleinpferde und Spezialrassen ved Rechtsanwältinnen C. Böhm, M. Breitenecker og C. Kolbitsch samt Rechtsanwalt H. Vana, bistået af M. Maier, Obmann

— den østrigske regering ved C. Pesendorfer, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved G. Braun, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 15. januar 2004,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, stk. 2, litra a), i Kommissionens beslutning 92/353/EØF af 11. juni 1992 om kriterierne for godkendelse eller anerkendelse af organisationer og foreninger, der fører eller opretter stambøger for registrerede enhovede dyr (EFT L 192, s. 63).

2 Anmodningen er indgivet i forbindelse med en retssag mellem Österreichischer Zuchtverband für Ponys, Kleinpferde und Spezialrassen (herefter » Zuchtverband für Ponys«) og Burgenländische Landesregierung vedrørende sidstnævntes afgørelse om at anerkende Österreichischer Shetlandponyzuchtverband (herefter »ÖSZV«) som avlsorganisation for shetlandsponyer i delstaten Burgenland. ÖSZV er intervenient i hovedsagen.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

3 I Rådets direktiv 90/427/EØF af 26. juni 1990 om zootekniske og genealogiske betingelser for samhandelen inden for Fællesskabet med enhovede dyr (EFT L 224, s. 55) er de anførte zootekniske og genealogiske betingelser for samhandelen inden for Fællesskabet med enhovede dyr samt deres sæd, æg og embryoner fastsat. Det

fremgår af anden og tredje betragtning til direktivet, at det med direktivet tilsigtes, at der på fællesskabsplan fastsættes bestemmelser for afsætningen af enhovede dyr i samhandelen inden for Fællesskabet, med henblik på at sikre en rationalisering af produktionen af disse dyr og dermed forøge produktiviteten inden for sektoren for opdræt af enhovede dyr, der udgør en indkomstkilde for en del af landbrugsbefolkningen. Ifølge fjerde betragtning til direktivet er det i vid udstrækning en forudsætning for tilfredsstillende resultater inden for dette område, at der anvendes dyr, der er indført i stambøger, som føres af officielt godkendte sammenslutninger eller foreninger. I femte betragtning til direktivet er det anført, at en fuldstændig liberalisering af samhandelen forudsætter en yderligere harmonisering af reglerne for indførelse i stambøgerne.

4 I henhold til artikel 4, stk. 2, i direktiv 90/427 vedtager Kommissionen afgørelser, hvorved der fastsættes kriterier for godkendelse eller anerkendelse af organisationer og foreninger, der fører eller opretter stambøger. I artikel 4, stk. 1, er de principper angivet, som skal lægges til grund ved vedtagelsen af disse afgørelser, der vedtages efter fremgangsmåden i direktivets artikel 10.

5 I denne sammenhæng har Kommissionen ved beslutning 92/353 fastsat kriterierne for godkendelse eller anerkendelse af organisationer og foreninger, der fører eller opretter stambøger for registrerede enhovede dyr. Ifølge denne beslutnings artikel 1 skal de pågældende organisationer og foreninger for at blive officielt godkendt eller anerkendt indgive ansøgning til myndighederne i den medlemsstat, på hvis område de har deres hovedsæde.

6 Artikel 2 i beslutning 92/353 bestemmer:

»1. Den pågældende medlemsstats myndigheder godkender eller anerkender officielt organisationer og foreninger, der fører eller opretter stambøger, hvis de opfylder betingelserne i bilaget.

2. I en medlemsstat, hvor der for en race findes en eller flere officielt godkendte eller anerkendte organisationer eller foreninger, kan de nationale myndigheder dog afslå at anerkende en ny organisation eller forening:

a) hvis denne udgør en fare for racens bevarelse eller skader en eksisterende organisations eller forenings virksomhed, forbedringsprogram eller avlsprogram

eller

b) hvis de enhovede dyr af denne race kan indføres eller registreres i et særligt afsnit af en stambog, der føres af en organisation eller forening, som navnlig for dette afsnits vedkommende overholder de principper, som er opstillet i overensstemmelse med nr. 3, litra b), i bilaget, af den organisation eller forening, som fører den oprindelige stambog for racen.

3. Medlemsstaterne underretter Kommissionen om de officielle godkendelser eller anerkendelser og de afslag, de har givet.

4. Får en organisation eller forening i en medlemsstat afslag på en ansøgning om officiel godkendelse eller anerkendelse, skal den have skriftlig meddelelse om årsagerne til afslaget.«

7 Desuden bestemmer artikel 3 i beslutning 92/353, at hvis en organisation eller forening, der fører en stambog, ikke længere på varig måde opfylder betingelserne i bilaget, skal myndighederne i den pågældende medlemsstat tilbagekalde den officielle godkendelse eller anerkendelse af denne.

De nationale bestemmelser

8 I Østrig henhører gennemførelsen af direktiv 90/427 og af Kommissionens beslutninger på grundlag heraf under delstaternes kompetence.

9 § 9 i tredje kapitel i Burgenländisches Tierzuchtgesetz (lov om landbrugsmæssigt opdræt i Burgenland, herefter »Tierzuchtgesetz«) af 2. marts 1995 (LGBl 1995/33, som affattet ved LGBl 2001/32) regulerer anerkendelse af avlsorganisationer. Den bestemmer bl.a.:

»1) En avlsorganisation skal anerkendes af delstatsregeringen, når:

1. organisationens avlsprogram er egnet til at fremme avlen i § 1, stk. 2's forstand

2. der forefindes en tilstrækkelig stor population til at gennemføre avlsprogrammet

3. der forefindes det nødvendige personale og de nødvendige indretninger til avlsarbejde på et tilfredsstillende niveau

4. det sikres, navnlig af hensyn til personalemæssige, tekniske og organisatoriske forudsætninger, at

   a) avlsorganisationen har sit hovedsæde i Burgenland

   b) avlsdyrene er blevet mærket på varig måde, således at deres identitet kan fastslås

   c) stambogen eller stamregistret føres forskriftsmæssigt, og avlsbedrifterne foretager de nødvendige registreringer

   d) ethvert dyr, der i henseende til afstamning og kvalitet — herunder ydre fremtoning — opfylder betingelserne for registrering, efter anmodning bliver registreret i stambogen eller bliver noteret og kan registreres hos en opdrætterforening; der må ikke herved for dyr, der indføres til Burgenland, stilles strengere betingelser end for dyr, der stammer fra Burgenland, og

5. enhver opdrætter inden for det saglige og geografiske virksomhedsområde for en opdrætterforening, som opfylder kravet om upåklageligt avlsarbejde, i henhold til dens retsgrundlag har ret til at være medlem af denne forening.

2) Ansøgningen om anerkendelse skal indeholde:

[...]

3. avlsprogrammet, hvoraf avlsmålet, avlsmetoden, omfanget af avlspopulationen samt arten, omfanget og anvendelsen af individprøver fremgår

4. angivelse af den forventede individbestand hos de bedrifter eller opdrættere, der deltager i avlsprogrammet

5. for opdrætterforeningers vedkommende:

   a) dokumentation for retsgrundlaget, hvoraf foreningens saglige og geografiske virksomhedsområde fremgår

   b) de stambogsregler, hvoraf betingelserne for at blive registreret i de forskellige rubrikker i stambogen fremgår

[...]

3) Under en anerkendelsesprocedure skal der ske høring af opdrætterforeninger, hvis saglige og geografiske virksomhedsområde helt eller delvist er sammenfaldende med det i stk. 2, nr. 5, litra a), anførte.

[...]

5) Såfremt der allerede findes en eller flere anerkendte avlsorganisationer for en bestemt race, skal delstatsregeringen meddele afslag på anerkendelse af en ny avlsorganisation, såfremt anerkendelsen udgør en fare for racens bevarelse eller skader en eksisterende organisations avlsprogram.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

10 Zuchtverband für Ponys har siden den 14. august 1997 været anerkendt som avlsorganisation for shetlandsponyer i delstaten Burgenland i henhold til bestemmelserne i Tierzuchtgesetz.

11 I 1997 indgav ÖSZV ligeledes en ansøgning om anerkendelse som avlsorganisation for shetlandsponyer til delstatsregeringen i Burgenland som kompetent myndighed på området.

12 Zuchtverband für Ponys blev hørt under den efterfølgende administrative procedure. Organisationen udtalte sig imod anerkendelsen af ÖSZV med henvisning til, at den udgjorde en risiko for racens bevarelse, for dens egen virksomhed som eksisterende organisation og dens forbedrings- og avlsprogram.

13 Ved afgørelse af 30. april 2001 blev ÖSZV i medfør af Tierzuchtgesetz' § 9 anerkendt i Burgenland i henhold til et nærmere angivet avlsprogram og for en periode på ti år.

14 Zuchtverband für Ponys indbragte denne afgørelse for Verwaltungsgerichtshof. Ifølge delstatsregeringen i Burgenland har Zuchtverband für Ponys imidlertid hverken stilling som part under den administrative procedure vedrørende anerkendelse af ÖSZV eller ret til at indbringe afgørelsen for domstolene.

15 Verwaltungsgerichtshof har anført, at den for at kunne tage stilling til, om sagen skal optages til realitetsbehandling, først må undersøge, om sagsøgeren i hovedsagen har et retligt beskyttet krav på, at der meddeles afslag på anerkendelse af en ny avlsorganisation, når visse betingelser er opfyldt.

16 Den har videre anført, at såfremt alene national ret lægges til grund, skal søgsmålet afvises, uden at der kan ske prøvelse af spørgsmålet om, hvorvidt anerkendelsen af ÖSZV som avlsorganisation udgør en fare for racens bevarelse eller skader Zuchtverband für Ponys' avlsprogram. Ifølge Verwaltungsgerichtshofs faste praksis med hensyn til andre love indebærer en bestemmelse, hvorefter en person alene indrømmes en ret til at blive hørt under en administrativ procedure, at den pågældende ikke er part i sagen. Partsstatus er imidlertid i henhold til østrigsk forvaltningsret det procesretlige middel til at kunne indbringe et krav for domstolene. Såfremt det afvises, at en person har status som part i en sag, medfører det, at den pågældende ikke har krav på, at forvaltningens afgørelse skal have et bestemt indhold, og at den pågældende heller ikke efterfølgende kan indbringe den afgørelse, forvaltningen har truffet, for domstolene.

17 Zuchtverband für Ponys har gjort gældende, at organisationen i medfør af fællesskabsretten har et retligt krav på, at det efterprøves, om anerkendelsen af ÖSZV udgør en fare for racens bevarelse eller skader en eksisterende organisations avlsprogram, og at forvaltningen i bekræftende fald skal meddele afslag på en sådan anerkendelse. Organisationen henviser herved til direktiv 90/427 og beslutning 92/353.

18 Verwaltungsgerichtshof udelukker ikke, at Zuchtverband für Ponys kan påberåbe sig beslutning 92/353. I denne henseende har den anført, at siden Domstolens dom af 6. oktober 1970 i Grad-sagen (sag 9/70, Sml. 1970, s. 157, org.ref.: Rec. s. 825) er det i Domstolens faste praksis blevet anset for lovligt, at borgerne umiddelbart kan påberåbe sig en beslutning, der er rettet til medlemsstaterne, over for nationale myndigheder og domstole på samme betingelser, som gælder for direktiver.

19 Med hensyn til spørgsmålet, om artikel 2, stk. 2, i beslutning 92/353 ud fra et indholdsmæssigt synspunkt fremstår som tilstrækkeligt ubetinget og præcis til, at borgerne umiddelbart kan påberåbe sig denne bestemmelse, har Verwaltungsgerichtshof anført en række betragtninger.

20 Ifølge Verwaltungsgerichtshof kan verbet »kan«, der er indeholdt i denne bestemmelse, betyde, at medlemsstaterne frit kan beslutte, om der skal meddeles afslag på at anerkende en ny forening, hvis denne udgør en fare for racens bevarelse eller skader en eksisterende organisations eller forenings virksomhed, forbedringsprogram eller avlsprogram. I så fald kan Zuchtverband für Ponys ikke umiddelbart påberåbe sig beslutning 92/353.

21 Den skønsmargin, der tilsyneladende er indrømmet medlemsstaterne ved anvendelsen af verbet »kan«, kan imidlertid ifølge Verwaltungsgerichtshof tilintetgøres i kraft af andre fællesskabsretlige bestemmelser. Den henviser til, at Domstolen i dom af 16. september 1999 i sagen WWF m.fl. (sag C-435/97, Sml. I, s. 5613) fastslog, at medlemsstaterne ifølge artikel 4, stk. 4, i Rådets direktiv 85/337/EØF af 27. juni 1985 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (EFT L 175, s. 40) tilsyneladende var indrømmet et vidt skøn, der imidlertid begrænsedes af direktivets artikel 2, stk. 1.

22 Selv om det skulle antages, at medlemsstaterne ved artikel 2, stk. 2, i beslutning 92/353 er indrømmet en skønsmargin, opstår ikke desto mindre spørgsmålet, om en medlemsstat henset til fællesskabsretlige principper kan fastsætte betingelser for anerkendelse af nye foreninger uden at indrømme eksisterende foreninger et retligt beskyttet krav på, at der meddeles afslag på anerkendelsen.

23 For så vidt angår tilfælde, hvor der er fare for racens bevarelse, finder Verwaltungsgerichtshof det tvivlsomt, at en eksisterende organisation kan påberåbe sig et retligt beskyttet krav på, at der meddeles afslag på anerkendelsen. Der består nemlig ikke en direkte sammenhæng mellem denne begrundelse for at give et afslag og en eksisterende organisations interesser.

24 Verwaltungsgerichtshof har ligeledes henvist til, at et direktiv ifølge Domstolens praksis ikke i sig selv kan begrunde forpligtelser for en borger, således at det giver ham adgang til at påberåbe sig direktivet som sådant (dom af 14.7.1999, sag C-91/92, Faccini Dori, Sml. I, s. 3325). I denne forbindelse har Verwaltungsgerichtshof henvist til, at artikel 2, stk. 2, i beslutning 92/353 ikke er begrænset til at indrømme eksisterende foreninger en fordel, som disse foreninger i givet fald kan påberåbe sig over for en medlemsstat. Bestemmelsen synes tillige at indeholde en byrde for en opdrætterforening, der søger at blive anerkendt, eftersom denne får afslag på at blive anerkendt, såfremt betingelserne i beslutningens artikel 2, stk. 2, litra a), er opfyldt. Imidlertid finder Verwaltungsgerichtshof ikke, at den med sikkerhed kan udlede, om en sådan form for »byrde« udgør en »forpligtelse, der påhviler en borger« i den forstand, hvori dette udtryk anvendes i Domstolens praksis.

25 Ifølge Verwaltungsgerichtshof kan retsvirkningerne af et direktiv i henhold til Domstolens praksis være indirekte bebyrdende for borgerne. I denne forbindelse har

den henvist til dom af 11. august 1995 i sagen Kommissionen mod Tyskland (sag C-431/92, Sml. I, s. 2189, »Großkrotzenburg-sagen«) og af 22. juni 1989 i Fratelli Costanzo-sagen (sag 103/88, Sml. s. 1839).

26 Herudover har Verwaltungsgerichtshof undersøgt spørgsmålet om, i hvilket omfang fællesskabsretten griber ind i national procesret og nationale kompetenceregler. Henset til den entydige affattelse af Tierzuchtgesetz' § 9, stk. 3, er en fortolkning af østrigsk ret, hvorefter eksisterende avlsorganisationer har søgsmålskompetence med hensyn til den afgørelse, forvaltningen træffer under en sag om anerkendelse af en ny avlsorganisation, ikke mulig. I østrigsk juridisk litteratur antages det imidlertid, med henvisning til Domstolens praksis (dom af 7.7.1981, sag 158/80, Rewe, Sml. s. 1805), at det i mangel af en specifik regel i fællesskabsretten tilkommer medlemsstaterne at fastsætte retsmidler, der giver borgerne mulighed for at udøve deres rettigheder i henhold til fællesskabsretten. Respekten for medlemsstaternes autonomi fører til, at fællesskabsretten ikke kan fortrænge anvendelsen af nationale proces- og kompetenceregler.

27 I det foreliggende tilfælde har den østrigske lovgiver udformet eksisterende avlsorganisationers og opdrætterforeningers processuelle stilling således, at de ikke kan indbringe en afgørelse for Verwaltungsgerichtshof. Under disse omstændigheder er der, selv hvis eksisterende foreninger i henhold til artikel 2, stk. 2, litra a), i beslutning 92/353 har krav på, at betingelserne i bestemmelsen overholdes, ikke tale om et krav, der er retligt beskyttet i Østrig.

28 Ifølge Verwaltungsgerichtshof er dette resultat utilfredsstillende, og det kan ikke udledes af Domstolens praksis (dom af 24.9.1998, sag C-76/97, Tögel, Sml. I, s. 5357, og af 4.3.1999, sag C-258/97, HI, Sml. I, s. 1405). Efter Verwaltungsgerichtshofs

opfattelse bør et krav baseret på fællesskabsretten kunne indbringes for Verwaltungsgerichtshof, som er den nationale ret, der normalt er kompetent med hensyn til krav af denne art baseret på national ret.

29 På denne baggrund har Verwaltungsgerichtshof besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Indrømmes der ved artikel 2, stk. 2, litra a), i [...] beslutning 92/353 [...] en eksisterende avlsorganisation (opdrætterforening) en ret, således at anerkendelse af en ny avlsorganisation (en ny opdrætterforening) skal afslås af den kompetente myndighed, hvis anerkendelsen af den nye avlsorganisation (opdrætterforening) udgør en fare for racens bevarelse eller skader en eksisterende organisations eller forenings virksomhed, forbedringsprogram eller avlsprogram?

2) Er artikel 2, stk. 2, litra a), i [...] beslutning [92/353] til hinder for en bestemmelse i national ret, hvorefter en eksisterende avlsorganisation eller opdrætterforening

a) under en procedure om anerkendelse af en ny avlsorganisation (opdrætterforening) af den kompetente myndighed alene er indrømmet en høringsret, men ikke har krav på, at anerkendelsen af den nye organisation (forening) afslås, hvis den udgør en fare for racens bevarelse eller skader en

eksisterende organisations eller forenings virksomhed, forbedringsprogram eller avlsprogram, og

b) som ikke giver den eksisterende organisation eller forening ret til at anfægte den af forvaltningsmyndigheden trods et negativt høringssvar meddelte anerkendelse for domstolene (Verwaltungsgerichtshof)?«

Om det første spørgsmål

30 Med det første spørgsmål og med første del af det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, stk. 2, litra a), i beslutning 92/353 skal fortolkes således, at såfremt en eller flere af de omstændigheder, der er angivet i denne bestemmelse, foreligger, har de organisationer eller foreninger, der allerede er officielt anerkendt eller godkendt for en race af enhovede dyr, ret til at kræve af de kompetente myndigheder, at de afslår at anerkende eller godkende en ny forening eller organisation, der fører eller opretter stambøger for den samme race.

31 Det skal indledningsvis bemærkes, at i medfør af artikel 2, stk. 1, i beslutning 92/353 skal den pågældende medlemsstats kompetente myndigheder officielt godkende eller anerkende organisationer og foreninger, der fører eller opretter stambøger, hvis de opfylder betingelserne i bilaget til beslutningen.

32 Som det fremgår af denne bestemmelse og af betragtningerne til direktiv 90/427, er officiel anerkendelse af nye organisationer og foreninger, der fører eller opretter stambøger, i almindelighed forenelig med de mål, der forfølges med fælleskabsbestemmelserne om samhandelen inden for Fællesskabet med enhovede dyr. Forfølgelsen af målene om at fremme avlen af registrerede enhovede dyr og udvikle afsætningen af disse dyr i samhandelen inden for Fællesskabet forudsætter således, at der i de forskellige medlemsstater findes et tilstrækkeligt antal organisationer, der er i stand til at føre de stambøger, hvori et stigende antal enhovede dyr kan blive registreret.

33 Selv om de fællesskabsretlige bestemmelser er positive over for officiel anerkendelse eller godkendelse af nye foreninger eller organisationer, der fører eller opretter stambøger, er det ikke desto mindre, som det fremgår af ordlyden af artikel 2, stk. 1, i beslutning 92/353, et krav i medfør af disse bestemmelser, at enhver forening eller organisation skal opfylde betingelserne i bilaget til beslutningen. Desuden fremgår det af artikel 4, stk. 1, litra a), i direktiv 90/427, at anerkendelse eller godkendelse af disse organisationer og foreninger er betinget af, at de overholder de principper, som er fastsat af den organisation eller forening, der fører den oprindelige stambog for racen.

34 Med hensyn til artikel 2, stk. 2, i beslutning 92/353 skal det fastslås, som det med rette er blevet anført af den østrigske regering og Kommissionen, at det overordnede mål med denne bestemmelse er at indrømme medlemsstaternes kompetente myndigheder en skønsbeføjelse, der giver dem mulighed for, når der foreligger en af de omstændigheder, der er angivet i artikel 2, stk. 2, litra a) eller b), at afslå en ny forenings eller organisations ansøgning om anerkendelse, selv om betingelserne i bilaget til beslutningen er opfyldt. Når der ses bort fra disse omstændigheder, skal de kompetente myndigheder nemlig i henhold til beslutningens artikel 2, stk. 1, anerkende enhver organisation og forening, der opfylder betingelserne i bilaget.

35 I denne forbindelse opregner artikel 2, stk. 2, litra a), i beslutning 92/353 udtrykkeligt de omstændigheder, hvorunder en medlemsstats kompetente myndigheder kan afslå at anerkende en ny organisation eller forening. Det drejer sig om situationer, hvor der i den pågældende medlemsstat allerede findes en eller flere officielt anerkendte organisationer eller foreninger for en bestemt race af enhovede dyr, og anerkendelsen af den nye organisation eller forening udgør en fare for racens bevarelse eller skader en eksisterende organisations eller forenings virksomhed, forbedringsprogram eller avlsprogram.

36 I modsætning til Zuchtverband für Ponys' opfattelse kan artikel 2, stk. 2, litra a), i beslutning 92/353 ikke fortolkes således, at den indrømmer en eksisterende organisation en subjektiv ret til at kræve, at de pågældende kompetente myndigheder afslår at give den anerkendelse, som en ny forening eller organisation har ansøgt om, såfremt en eller flere af de omstændigheder, der er angivet i denne bestemmelse, foreligger. Hvis en sådan fortolkning blev godtaget, ville den nemlig fjerne den skønsmargin, som det med artikel 2, stk. 2, i beslutning 92/353 tilsigtedes at forbeholde medlemsstaternes kompetente myndigheder.

37 Herefter skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 2, stk. 2, litra a), i beslutning 92/353 skal fortolkes således, at såfremt en eller flere af de omstændigheder, der er angivet i denne bestemmelse, foreligger, har de organisationer eller foreninger, der allerede er officielt anerkendt eller godkendt for en race af enhovede dyr, ikke ret til at kræve af de kompetente myndigheder, at de afslår at anerkende eller godkende en ny forening eller organisation, der fører eller opretter stambøger for den samme race.

Om det andet spørgsmål

38 Med den anden del af det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om fællesskabsretten er til hinder for, at der i en medlemsstats lovgivning ikke indrømmes eksisterende foreninger eller organisationer, som har udtalt sig imod anerkendelse af en ny forening eller organisation, adgang til at anlægge sag ved domstolene til prøvelse af de kompetente nationale myndigheders afgørelse om anerkendelse.

39 Det følger af svaret på det første spørgsmål, at selv om en eller flere af de omstændigheder, der er angivet i artikel 2, stk. 2, litra a), i beslutning 92/353, foreligger, har de organisationer eller foreninger, der allerede er officielt anerkendt eller godkendt for en race af enhovede dyr, ikke ret til at kræve af de kompetente myndigheder, at de afslår at anerkende eller godkende en ny forening eller organisation, der fører eller opretter stambøger for den samme race.

40 Under disse omstændigheder og af de grunde, som generaladvokaten har anført i punkt 38-40 i forslaget til afgørelse, skal det andet spørgsmål besvares med, at fællesskabsretten ikke er til hinder for, at der i en medlemsstats lovgivning ikke indrømmes eksisterende foreninger eller organisationer, som har udtalt sig imod anerkendelse af en ny forening eller organisation, adgang til at anlægge sag ved domstolene til prøvelse af de kompetente nationale myndigheders afgørelse om anerkendelse.

Sagens omkostninger

41 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om

sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

1) **Artikel 2, stk. 2, litra a), i Kommissionens beslutning 92/353/EØF af 11. juni 1992 om kriterierne for godkendelse eller anerkendelse af organisationer og foreninger, der fører eller opretter stambøger for registrerede enhovede dyr, skal fortolkes således, at såfremt en eller flere af de omstændigheder, der er angivet i denne bestemmelse, foreligger, har de organisationer eller foreninger, der allerede er officielt anerkendt eller godkendt for en race af enhovede dyr, ikke ret til at kræve af de kompetente myndigheder, at de afslår at anerkende eller godkende en ny forening eller organisation, der fører eller opretter stambøger for den samme race.**

2) **Fællesskabsretten er ikke til hinder for, at der i en medlemsstats lovgivning ikke indrømmes eksisterende foreninger eller organisationer, som har udtalt sig imod anerkendelse af en ny forening eller organisation, adgang til at anlægge sag ved domstolene til prøvelse af de kompetente nationale myndigheders afgørelse om anerkendelse.**

Underskrifter.